

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

**Митно-тарифне регулювання при застосуванні митних режимів: експорт,
імпорт**

Здобувача вищої освіти 6 курсу,
МММ-23-1 групи,
спеціальності 073 «Менеджмент»
ОПП «Менеджмент митної справи»

підпис здобувача вищої
освіти

Вербицька Ольга
Василівна

Науковий керівник
науковий ступінь вчене звання

підпис керівника

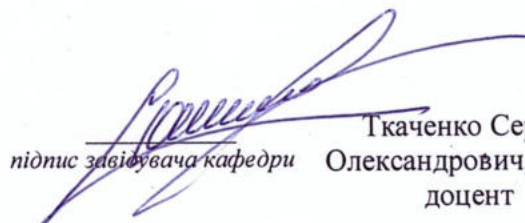
Микитенко Тетяна
Владиславівна,
к.е.н., доц.

Гарант освітньо-професійної програми
науковий ступінь вчене звання

підпис керівника

Гребельник Олександр
Петрович, д.е.н., проф.

Допущено до захисту за рішенням
кафедри митної справи та
товарознавства
протокол від 17.01.2025 № 12

підпис завідувача кафедри

Ткаченко Сергій
Олександрович, к.е.н.,
доцент

Ірпінь 2025

Реєстрація №

10

16.01.2015

(дата)

(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

До речей

(до захисту, на доопрацювання)

(дата)

(підпис)

Результат попереднього захисту

(оцінка)

(дата)

(підпис)

Результат захисту

3 (задовільно) 12.02.2015

(оцінка)

(дата)

(підпис)

Голова комісії:

(підпис)

Миченко О.З.

(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

(підпис)

Гребенюк О.В.

(ініціали, прізвище)

Домінік С.О.

(ініціали, прізвище)

Міхаленко Т.В.

(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
------------------	-------------------------	--------------------------	----------	---

ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ

1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 20			
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10			
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5			
4. Рецензент	від 0 до 5			
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 40			

ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ

1. Доповідь	від 0 до 15			
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 10			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25			
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 60			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	66		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
66	D	3 (задовільно)	12.02.2025	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма «Менеджмент митної справи»

Затверджую
Завідувач кафедри
А.І. Зубрицький
«04» лютого 2024 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу

здобувачу вищої освіти

Вербицької Ольги Василівни

1. Тема кваліфікаційної роботи

**Митно-тарифне регулювання при застосуванні митних режимів :
експорт, імпорт**

Затверджена наказом ректора від «27» грудня 2023 р. №1742

2. Строк здачі закінченої роботи «02» грудня.2024 р.

3. Цільова установка та вихідні дані по роботі: розробка рекомендацій для митно-тарифного управління митними режимами: експорт, імпорт

Мета роботи - аналіз теоретико-методологічних основ та практик реалізації митно-тарифного регулювання імпорту та експорту товарів в Україні, визначення проблем та шляхів удосконалення митного регулювання для створення сприятливих умов подальшого динамічного розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Об'єктом дослідження є заходи митного регулювання імпорту та експорту товарів в Україні.

Предметом дослідження є застосування інструментів митно-тарифного регулювання імпорту та експорту товарів. Вихідні дані до роботи митна статистика ДМСУ, навчальна та наукова література за темою дослідження

4. Перелік графічного матеріалу: Внутрішній взаємозв'язок та місце митно-тарифного регулювання в класифікаційній структурі регулювання експортно-імпортної діяльності підприємств, експорт України в I півріччі 2024 року, структура імпорту в січні-жовтні 2024 року, товарна структура імпорту в Україну.

5. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

У 1 розділі дослідити теоретичні аспекти митно-тарифного регулювання у митних режимах експорту та імпорту, охарактеризувати митно-тарифне регулювання у митній системі, проаналізувати складові елементи управління

митно-тарифного регулювання та їх вплив на регулювання експортно-імпор-
тної діяльності. У 2 розділі розглянути практичні аспекти митно-тариф-
ного регулювання у митних режимах, провести аналітичний огляд експор-
тних операцій України. У 3 розділі розглянути перспективи розвитку
митно-тарифного регулювання експорту та імпорту в умовах
військового стану України та визначити напрями удосконалення.

6. Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактично
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	25.09.2023	25.09.2023
2	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	02.11.2023	02.11.2023
3	Видача завдання науковим керівником	04.02.2024	04.02.2024
4	Підготовка першого розділу роботи та подання її науковому керівнику	06.05.2024	06.05.2024
5	Підготовка другого розділу роботи та подання її науковому керівнику	02.09.2024	02.09.2024
6	Підготовка третього розділу роботи та подання її науковому керівнику	03.10.2024	03.10.2024
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівника	23.11.2024	23.11.2024
8	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	02.12.2024	02.12.2024
9	Попередній захист роботи	21.12.2024	21.12.2024
10	Отримання відгуку керівника роботи	15.01.2025	15.01.2025
11	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	24.01.2025	24.01.2025
12	Отримання зовнішньої рецензії	31.01.2025	31.01.2025
13	Захист роботи	12 лютого 2025	12 лютого 2025

7. Дата видачі завдання «04» лютого 2024 р.

Керівник кваліфікаційної роботи

Гарант освітньо-професійної програми

Завдання до виконання отримав
здобувач

(підпис)

(підпис)

(підпис)

Микитенко Т.В.

Гребельник О.П.

Вербицька О.В.

Відгук керівника кваліфікаційної роботи

В умовах посилення інтеграційних процесів України в світову господарську систему незмінно зростає значення державного регулювання зовнішньоторговельної діяльності, що разом з міждержавними угодами виступає інструментом регулювання міжнародної торгівлі. У зв'язку з цим зростає роль митно-тарифного регулювання, які в сьогоднішніх реаліях є чи не найголовнішими джерелами поповнення доходної частини державного бюджету та зміцнення митної безпеки.

Кваліфікаційна робота є завершеним дослідженням, містить рекомендації для діяльності митних органів.

Здобувач на необхідному рівні надав характеристику митно-тарифного регулювання у митній системі держави; проаналізував основні складові управління митно-тарифного регулювання в Україні; дослідив обсяги експорту, імпорту зовнішньої торгівлі; проаналізував напрями удосконалення митно-тарифного регулювання.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу підтверджується виконаними розрахунками за матеріалами ДМСУ, що визначає достовірність проведеного дослідження.

Висновки і пропозиції магістра конкретні і обґрунтовані, що свідчить про наукові нахили здобувача вищої освіти.

Кваліфікаційна робота Вербицької Ольги виконана на належному рівні, тому заслуговує позитивної оцінки.

Кваліфікаційна робота може бути допущена до захисту з позитивною оцінкою.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

(дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти

Вербицька Ольга Василівна

(прізвище, ініціали)

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від « 17 » січня 2025 № 12 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

(підпис)

С.Ткаченко

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти ДПУ
Вербицька Ольга Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

«Митно-тарифне регулювання при застосуванні митних режимів: експорт, імпорт»
(назва теми)

Актуальність теми

Тема дипломної роботи є надзвичайно актуальною, особливо в контексті сучасних викликів, які постають перед Україною через військовий стан. Авторка влучно підкреслила важливість митно-тарифного регулювання як ключового інструменту забезпечення економічної стабільності та національної безпеки в умовах зовнішніх загроз. Висвітлення специфіки митного регулювання в умовах війни свідчить про глибоке розуміння актуальних економічних і геополітичних процесів, що робить цю роботу своєчасною і значущою для наукової та практичної спільноти

Наукова новизна

Наукова новизна роботи полягає в аналізі впливу митно-тарифного регулювання на зовнішньоекономічну діяльність України в умовах війни. Авторка систематизувала сучасні підходи до митного регулювання, дослідила основні проблеми, які виникають у процесі експортно-імпортних операцій, та запропонувала конкретні рекомендації щодо їх удосконалення. Особливу увагу приділено інтеграції України в міжнародну економічну спільноту, зокрема через адаптацію митних стандартів до вимог ЄС.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу Аналіз проблеми проведено на високому рівні. Авторка використала широкий спектр джерел: законодавчі акти, статистичні дані, наукові публікації та матеріали міжнародних організацій. Текстова частина роботи добре структурована, а табличний матеріал ілюструє основні висновки, полегшуючи сприйняття інформації. Висновки базуються на ретельно проведеному аналізі, що свідчить про високу якість дослідницької роботи.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації, митних органів ДМС України Пропозиції, викладені в роботі, є логічними, добре обґрунтованими та мають практичну цінність. Особливо цінними є рекомендації щодо оптимізації митних процедур та удосконалення тарифної політики для підтримки українських експортерів в умовах обмежень, спричинених війною. Запропоновані заходи можуть бути використані митними органами України для підвищення ефективності їх роботи та забезпечення економічної безпеки держави.

Наявність недоліків

Недоліки в роботі несуттєві. До них можна віднести недостатньо глибоке висвітлення перспектив використання цифрових технологій у митному регулюванні, що є важливим аспектом у сучасних умовах. Додатково було б корисно більш детально розглянути досвід інших країн у подібних умовах.

Загальний висновок і оцінка роботи

Дипломна робота Вербицької О.В. є якісною, добре структурованою та актуальною. Робота демонструє високий рівень професійної підготовки здобувачки, її здатність проводити глибокий аналіз і робити обґрунтовані висновки. Запропоновані рекомендації мають значний науковий та практичний потенціал.

Рецензент

(підпис, М.П.)

(ініціали, прізвище)

« » 2024 р.

ННІ економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

**про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на
академічний плагіат**

П. І. Б. автора роботи

Вербицька Ольга Василівна

Курс/група _____МММ-23-1 _____

Тема курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи

«Митно-тарифне регулювання при застосуванні митних режимів експорту та імпорту»

П. І. Б. наукового керівник

Микитенко Тетяна Владиславівна

Дата захисту

12.02.2025

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 89,29%
Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень (посилання, цитування) і неправомірних запозичень (пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 10,71% цитат 0,38%, вилучень %.

Провідний фахівець відділу
внутрішнього забезпечення

якості освіти

Олена СПАСІЧЕНКО

АНОТАЦІЯ

Митно-тарифне регулювання при застосуванні митних режимів: експорт, імпорт

Метою роботи є аналіз теоретико-методологічних основ і практичних аспектів митно-тарифного регулювання при застосуванні митних режимів експорту та імпорту, а також визначення шляхів удосконалення механізмів митного адміністрування в умовах воєнного стану.

Завдання роботи включають характеристику митно-тарифного регулювання, оцінку його впливу на експортно-імпортні операції України та розробку рекомендацій щодо спрощення та оптимізації митних процедур.

Об'єктом дослідження є митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.

Предметом дослідження є інструменти та механізми митно-тарифного регулювання, що застосовуються до експорту й імпорту товарів.

Результатом роботи є пропозиції щодо вдосконалення митного регулювання для підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

Робота містить 46 сторінок, 11 таблиць, 2 додатки та список із 34 джерел.

Ключові слова: митно-тарифне регулювання, експорт, імпорт, митні режими, воєнний стан.

Рік виконання: 2024.

Рік захисту: 2025.

ANNOTATION

Customs-Tariff Regulation in Customs Regimes: Export, Import

The study aims to analyze the theoretical and methodological foundations and practical aspects of customs-tariff regulation in export and import customs regimes, as well as to identify ways to improve customs administration mechanisms under wartime conditions.

The objectives include characterizing customs-tariff regulation, assessing its impact on Ukraine's export and import operations, and developing recommendations for simplifying and optimizing customs procedures.

The research object is the customs-tariff regulation of Ukraine's foreign economic activities.

The subject is the tools and mechanisms of customs-tariff regulation applied to export and import operations.

The study results provide proposals for improving customs regulation to enhance the efficiency of foreign economic activities.

The paper includes 46 pages, 11 tables, 2 appendices, and a list of 34 references.

Keywords: customs-tariff regulation, export, import, customs regimes, wartime conditions.

Year of completion: 2024.

Year of protection: 2025.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У МИТНИХ РЕЖИМАХ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ	10
1.1 Характеристика митно-тарифного регулювання у митній системі держави	10
1.2 Складові елементи управління митно-тарифного регулювання та їх вплив на регулювання експортно-імпортої діяльності.....	18
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У МИТНИХ РЕЖИМАХ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ	28
2.1 Аналітичний огляд експортних операцій України.....	28
2.2 Аналітичний огляд імпорتنних операцій України.....	35
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ УКРАЇНИ.....	45
3.1 Напрями удосконалення системи митно-тарифного регулювання експортно-імпорتنних операцій в Україні в умовах військового стану.....	45
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТКИ.....	56

ВСТУП

Актуальність теми роботи. У сучасних умовах глобалізації та інтеграції національних економік у світовий економічний простір митно-тарифне регулювання набуває вирішального значення для забезпечення ефективного функціонування міжнародної торгівлі. В контексті митних режимів, таких як експорт та імпорт, система митно-тарифного регулювання стає ключовим інструментом державного впливу на обмін товарами між країнами. Аналіз та узагальнення теоретичних та практичних аспектів цього явища відкриває можливості для розуміння механізмів його функціонування та визначення оптимальних стратегій управління митно-тарифними бар'єрами.

У контексті війни на території України митно-тарифне регулювання при застосуванні митних режимів, зокрема експорту та імпорту, набуває особливого стратегічного значення як для уряду України, так і для міжнародних партнерів. Умови військового стану породжують необхідність розробки та впровадження ефективних митних стратегій для забезпечення національної безпеки, економічного зростання та відновлення стабільності в регіоні. Забезпечення контролю над перетином кордонів та рухом товарів через митний кордон стає пріоритетною задачею для урядових інстанцій, спрямованих на запобігання незаконній торгівлі та транспортуванню заборонених товарів. Такий контекст вимагає посилення митного контролю, розробки стратегій міжнародного співробітництва, а також активізації діалогу з міжнародними партнерами з метою забезпечення безпеки та стабільності в регіоні.

Незважаючи на значний науковий доробок фахівців у сфері митно-тарифного регулювання, все ж невирішеними залишаються питання, які суттєво впливають на економічну безпеку держави та потребують наукового обґрунтування шляхів їх вирішення.

Метою дослідження є аналіз теоретико-методологічних основ та практик реалізації митно-тарифного регулювання імпорту та експорту товарів в Україні,

визначення проблем та шляхів удосконалення митного регулювання для створення сприятливих умов подальшого динамічного розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Для виконання сформульованої мети дослідження, нами були поставлені наступні завдання:

1. Охарактеризувати митно-тарифне регулювання у митній системі держави.
2. Дослідити складові елементи управління митно-тарифного регулювання та їх вплив на регулювання експортно-імпоротної діяльності.
3. Здійснити аналітичний огляд експортних операцій України.
4. Здійснити аналітичний огляд імпорتنих операцій України.
5. Окреслити напрями удосконалення системи митно-тарифного регулювання експортно-імпорتنих операцій в Україні в умовах військового стану.

Об'єктом дослідження є заходи митного регулювання імпорту та експорту товарів в Україні.

Предметом дослідження є застосування інструментів митно-тарифного регулювання імпорту та експорту товарів.

Методи дослідження в роботі використані такі:

- Метод конкретизації використовується для деталізації абстрактних понять та концепцій, що стосуються митно-тарифного регулювання. В даній роботі використовувався для розширення розуміння конкретних аспектів митного законодавства, процедур експорту та імпорту, а також регулювання торгівлі в контексті військового стану в Україні. Наприклад, автор конкретизував процеси митного оформлення та процедури ліцензування експорту та імпорту з урахуванням умов війни.

- Метод систематизації використовується для організації та класифікації отриманих даних, концепцій та результатів дослідження. В даній роботі метод систематизації використовувався для структурування розділів та підрозділів, а також для організації теоретичного та емпіричного матеріалу.
- Метод емпіричного дослідження: збір та аналіз фактичних даних про експортні та імпортні операції, митні процедури та статистику торгівлі для виявлення конкретних тенденцій та взаємозв'язків.
- Аналіз літературних джерел: проведення огляду наукових джерел, законодавства та інших джерел інформації для ретельного ознайомлення з попередніми дослідженнями та теорією у відповідній області.
- Метод дедукції застосовувався для розроблення теоретичної бази та постановки загальних принципів митно-тарифного регулювання
- Метод індукції використовувався для аналізу конкретних емпіричних даних про застосування митно-тарифного регулювання в Україні під час війни.

Наукова новизна роботи полягає в глибокому аналізі та систематизації впливу митно-тарифного регулювання на експортні та імпортні операції, в контексті військового стану в Україні. Здійснення такого аналізу з врахуванням сучасних теоретичних та практичних підходів до митного регулювання відкриває можливості для розкриття нових наукових перспектив у розумінні впливу митних механізмів на економічний стан країни в війни. Аналіз проблем та пропозиції щодо удосконалення системи митно-тарифного регулювання в контексті військового стану створює фундамент для подальших досліджень та розробки стратегій державного управління, спрямованих на забезпечення ефективної економічної та соціальної стабільності.

Теоретична та практична цінність роботи полягає в тому, що вона ретельно досліджує вплив митно-тарифного регулювання на процеси експорту та імпорту, особливо в умовах війни в Україні. Використано сучасні теоретичні підходи та методи аналізу, щоб систематизувати та розкрити фактори, що впливають на митно-тарифне регулювання, і їхні наслідки для зовнішньоекономічних відносин країни. Такий дослідницький підхід відкриває нові наукові перспективи і сприяє поглибленню розуміння взаємозв'язків між митною політикою та економічним розвитком в контексті складної геополітичної ситуації.

Структура роботи зумовлена логікою дослідження і складається з трьох розділів, вступу, висновків, списку використаних джерел із найменувань та чотирьох додатків. У першому розділі розглядаються теоретичні аспекти митно-тарифного регулювання у митних режимах експорту та імпорту. У другому розділі проведено аекспортних та імпортних операцій України. У третьому розділі запропоновано шляхи вдосконалення механізмів митно-тарифного регулювання експорту та іспорту в умовах військового стану України.

Загальний обсяг роботи – 46 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У МИТНИХ РЕЖИМАХ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ

1.1 Характеристика митно-тарифного регулювання у митній системі держави

Митно-тарифне регулювання є одним із основних компонентів зовнішньоекономічного управління в Україні. Його основна мета полягає в тому, щоб здійснювати глибокий аналіз зовнішньої торгівлі та сприяти розвитку торговельних зв'язків з іншими країнами, захищати внутрішній ринок і підтримувати національних виробників. Це регулювання безпосередньо впливає на рівень експорту та імпорту, а також визначає ключові економічні показники, такі як валютні курси, процентні ставки та баланс платіжних операцій. Після приєднання до Світової організації торгівлі у 2008 році, економіка України зазнала як позитивних, так і негативних змін, що торкнулися зовнішньої торгівлі та економічної ситуації в цілому. Важливим завданням на шляху до інтеграції в світову економіку залишається реформа митно-тарифного регулювання [13, с. 44].

Важливим етапом інтеграції України в європейську зовнішньоекономічну сферу є приведення національних стандартів митної безпеки до вимог Європейського Союзу. Сьогодні пріоритети зовнішньоекономічної діяльності визначаються змінами в політичній, економічній та соціальній ситуації, а також шляхом участі в Євроасоціації. В умовах політичної та економічної нестабільності в Україні значну актуальність мають питання державного регулювання, особливо в зовнішній торгівлі, оскільки її вплив на економіку величезний. Митна безпека є важливою складовою системи національної безпеки, оскільки включає в себе як економічні, так і оборонні аспекти. Митно-тарифне регулювання стало важливим інструментом державного контролю за зовнішньою торгівлею, спрямованим на захист внутрішнього ринку від шкідливих зовнішніх впливів. Методи митного регулювання, такі як імпорتنі

та експортні мита, мають багатовікову історію і залишаються основними елементами протекціонізму та регулювання зовнішньої торгівлі, важливими для контролю за зовнішньоекономічною діяльністю [16, с. 95].

Основою функціонування зовнішньої торгівлі є створення системи митного регулювання та її ефективного контролю. Формування митної системи полягає в досягненні балансу національних економічних інтересів і міжнародних торгових угод, з огляду на лібералізацію світової торгівлі. Для цього використовуються два рівні митного контролю: міжнародний, який передбачає адаптацію до загальних принципів через організації, такі як СОТ, МВФ, та національний рівень, де встановлюється митна політика через законодавчі акти. В Україні відповідними нормативними документами є Митний кодекс, закон про митний тариф та закон про зовнішньоекономічну діяльність. Митна політика є важливим інструментом для досягнення оптимального балансу інтересів міжнародної спільноти і включає заходи, спрямовані на митне оформлення товарів, боротьбу з контрабандою, класифікацію товарів, використання єдиних форм для декларування та відповідність міжнародним стандартам. Однією з особливостей митної системи України є її розширена номенклатура товарів у порівнянні з іншими країнами [20].

Насьогодні митне регулювання є складовою частиною державного контролю за зовнішньоекономічною діяльністю та регулює ключові аспекти переміщення товарів через митний кордон. Згідно зі статтею 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», митне регулювання охоплює питання встановлення мит та інших податків, що справляються під час переміщення товарів через кордон, митного контролю, а також організації роботи митних органів України [1].

З економічної точки зору, в контексті формування відносин між країнами в рамках митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі можна виокремити кілька основних підходів: – Підвищення умов для торгівлі для провідних

економічних секторів або тих, що активно розвиваються. Виведення такої продукції на нові ринки вигідно для виробників. Однак високий рівень захисту через різноманітні митно-тарифні інструменти в окремій країні може створити значні бар'єри та знизити конкурентоспроможність продукції основних секторів. – Покращення умов для перспективних галузей, які мають невелику частку в економіці або взагалі відсутні, але мають потенціал для розвитку. Проте під час лібералізації митно-тарифного регулювання країни виробники основних галузей можуть не отримати значних переваг [6, с. 27]. Очевидно, що в сучасних умовах важливо враховувати ці аспекти разом при оцінці можливих переваг від укладання угоди про вільну торгівлю між країнами, хоча кожен підхід має свою вирішальну роль.

Забезпечення митної безпеки пов'язано з виявленням, попередженням та зменшенням загроз національній безпеці з боку як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Для цього митні органи виконують ряд заходів у різних сферах:

У сфері державної безпеки митні органи забезпечують ефективний контроль за поставками продукції оборонного призначення та товарів подвійного використання. Вони також беруть участь у міжнародних ініціативах для боротьби з міжнародною злочинністю, тероризмом і нелегальною міграцією.

У сфері безпеки державного кордону України митні органи співпрацюють з сусідніми країнами для посилення контролю за транскордонним рухом товарів.

В економічній сфері митні органи сприяють підвищенню конкурентоспроможності національної економіки, захисту внутрішнього ринку від неякісного імпорту та розвитку експортного потенціалу країни. Вони також допомагають у інтеграції до глобальної економічної системи та участі в міжнародних економічних і фінансових організаціях.

В екологічній сфері митні органи запобігають ввезенню в Україну екологічно небезпечних технологій, матеріалів і речовин, що можуть завдати шкоди здоров'ю людей, тварин, рослин і навколишньому середовищу [12, с. 143].

Важливим елементом митно-тарифного регулювання є митний тариф, що визначає ставки податків для імпорту, експорту та транзиту. Крім того, до цієї системи входять методи встановлення митних ставок, коефіцієнти націнки, знижки та списки заборонених товарів згідно з товарною номенклатурою зовнішньоекономічної діяльності. Митний тариф можна розглядати як конкретну ставку мита, яка застосовується при переміщенні товарів через кордон країни. У більш широкому розумінні митний тариф виступає як інструмент зовнішньоторговельної політики та регулювання внутрішнього ринку через взаємодію з міжнародними ринками [13, с. 44].

О. Гребельник ідентифікує п'ять основних функцій митного тарифу:

- регулятивну – встановлення оптимальної структури експорту та імпорту;
- фіскальну – забезпечення фінансового потоку до бюджету;
- захисну – утворення перешкод для впливу товарів на митну територію країни;
- стимулюючу – сприяння зростанню обсягів експорту;
- політичну – застосування економічного тиску на інші держави або надання їм митних пільг [9, с. 104].

Митний тариф є одним із основних і найпоширеніших інструментів регулювання зовнішньоекономічної діяльності. За його допомогою більшість країн вирішують різноманітні завдання, від захисту вітчизняних виробників до поповнення державного бюджету.

Митний тариф є категорією, що вимагає індивідуального підходу до визначення мита для кожного товару, що ґрунтується на аналізі національних і

міжнародних витрат і цін. Коли митний тариф визначається з урахуванням різниці між світовими і національними цінами, він виконує стимулюючу функцію, забезпечуючи рівні умови конкуренції для імпорتنих та національних товарів без надання переваг жодному з них. Однак, коли мито встановлюється вище цієї різниці і обмежує ввезення імпорتنих товарів на ринок, митний тариф має протекціоністську функцію. Якщо ж мито нижче цієї різниці, це створює вигідні умови для іноземних товарів, стимулюючи їх імпорт в країну.

Як інструмент регулювання, митний тариф має вплив, насамперед, на витрати виробництва та комерційний прибуток, даючи можливість державі втручатися в сферу підприємництва та приватних економічних інтересів. Це дозволяє коригувати напрямки зовнішньоекономічної діяльності підприємств [8, с. 749–750].

Кожна країна в сучасних умовах прагне контролювати рух товарів через свої кордони з метою захисту економічних інтересів і забезпечення національної безпеки. Це потребує відповідного механізму регулювання, який включає суб'єкти та об'єкти контролю, а також відповідні правові норми, що визначають відносини в цій сфері. Державна політика визначає зміст діяльності держави в цій галузі, що реалізується через конкретні правові акти та діяльність державних органів. Враховуючи інтереси різних суб'єктів, державна політика є комплексною і охоплює багатоаспектні відносини, включаючи інтереси інших країн, суспільства та окремих осіб. Митна політика є частиною державної політики і має на меті захист національних інтересів та забезпечення безпеки в різних сферах: політичній, економічній, соціальній та екологічній. Вона ґрунтується на концепціях уряду, програмах політичних партій і інших документах. Застосування принципів оподаткування експортно-імпорتنих операцій дозволяє вирішувати стратегічні завдання зовнішньоекономічної діяльності країни [18, с. 66].

Принцип єдності митної політики України відображає її підпорядкованість загальним напрямкам зовнішньої політики країни. Митна політика повинна

відповідати цілям та принципам зовнішньої політики, сприяючи захисту національних інтересів та забезпеченню національної безпеки. Вона є частиною зовнішньополітичної стратегії держави, де інколи питання політичної безпеки можуть мати пріоритет над економічними перевагами. Наприклад, виконання міжнародних зобов'язань може вимагати припинення зовнішньоекономічних зв'язків з певними країнами, що може переважити економічні вигоди.

Принцип єдності державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та контролю передбачає створення системи державного контролю, яка діє на основі єдиної законодавчої бази та цілей. Ця система включає в себе різні органи державної влади, такі як Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство доходів і зборів, Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі, інші міністерства та органи місцевого самоврядування. Метою державного контролю є забезпечення правильного переміщення товарів через митний кордон.

Принцип єдності тарифної політики в Україні передбачає застосування одного єдиного митного тарифу для всіх товарів, які імпортуються чи експортуються. Система ставок мита є універсальною для всіх учасників зовнішньоекономічної діяльності та базується на міжнародних стандартах і принципах митного регулювання.

Принцип єдності політики експортно-імпортного контролю в Україні визначає наявність єдиного набору правил для переміщення товарів через митний кордон. Відповідно до Митного кодексу України, будь-які обмеження чи заборони на ввезення, вивезення або транзит товарів регулюються національним законодавством з метою захисту національної безпеки та виконання міжнародних зобов'язань. За здійсненням цих операцій слідкують відповідні державні органи [8, с. 750–751].

Принцип єдності митної території України базується на територіальній юрисдикції держави, яка визначає межі митного суверенітету. Це важливо для здійснення митних операцій і регулювання митних платежів. У деяких

випадках правові норми можуть передбачати виключення певних територій з митної території, таких як вільні економічні зони або митні склади. За Митним кодексом України територія, включаючи штучні острови, установки та споруди в економічній зоні, підпорядковується однаковим митним правилам, формуючи єдину митну територію.

Принцип гармонізації та уніфікації митної діяльності України з міжнародними нормами та стандартами передбачає адаптацію національних митних стандартів до світових норм. Це здійснюється в процесі інтеграції України в світову економічну систему та вступу до Світової Організації Торгівлі (СОТ). Національні митні стандарти приведені у відповідність до міжнародних вимог, включаючи відмову від нетарифних бар'єрів і гармонізацію митних тарифів згідно з рекомендаціями СОТ [28].

Принцип захисту державою прав та законних інтересів учасників зовнішньоекономічної діяльності передбачає, що Україна надає рівний захист інтересів усіх учасників зовнішньоекономічної діяльності на своїй території, відповідно до законодавства України. Також Україна забезпечує рівний захист за межами країни відповідно до міжнародних норм. Захист інтересів держави здійснюється згідно з національними законами та міжнародними угодами, зокрема у разі введення економічних санкцій проти країн, які порушують права українських суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності [28].

Принцип юридичної рівності та недискримінації в зовнішньоекономічній діяльності забезпечує рівність усіх суб'єктів перед законом, незалежно від форми власності. Державне втручання обмежене тільки випадками, передбаченими законом, і забороняються дискримінація та необґрунтовані обмеження. Учасники зовнішньоекономічної діяльності мають право на компенсацію збитків, спричинених незаконними діями державних органів [28].

Важливо зазначити, що митно-тарифне регулювання займає важливе місце в формуванні економічного середовища країни, оскільки воно має значний вплив на економічний розвиток, інвестиційний клімат,

конкурентоспроможність виробників, ціни на споживчі товари та інші економічні показники.

Митно-тарифне регулювання може впливати на економічний розвиток через різні механізми. Наприклад, зниження митних ставок на імпорт може сприяти розширенню зовнішньої торгівлі та доступу до нових технологій і ресурсів, що сприяє економічному зростанню. З іншого боку, підвищення мит на імпорт може стимулювати розвиток внутрішнього виробництва та залучення інвестицій в національну економіку [22].

Митно-тарифне регулювання також має вплив на інвестиційний клімат країни, оскільки може визначати умови доступу на ринок для іноземних інвесторів. Наприклад, знижені митні ставки на імпорт обладнання і сировини можуть зробити країну більш привабливою для іноземних інвесторів, які планують розширення виробництва або розвиток нових галузей.

Рівень митних тарифів визначає конкурентоспроможність внутрішніх виробників на міжнародному ринку. Зниження митних бар'єрів на експортні товари може зробити їх більш конкурентоспроможними на світових ринках, що сприяє зростанню експорту та розвитку виробництва відповідних товарів в національній економіці.

Величина митних тарифів також впливає на ціни на споживчі товари, особливо на імпортні. Встановлення високих митних ставок може призвести до зростання цін на імпортні товари, що може знизити купівельну спроможність споживачів і змінити їхні витрати.

Крім вищезазначених аспектів, митно-тарифне регулювання може мати вплив і на інші частини економіки, зокрема на зовнішньоторговельний баланс, інновації, технологічний розвиток, структуру виробництва, споживання та зайнятість. Наприклад, застосування митних тарифів може бути інструментом для коригування зовнішньоторговельного балансу, зменшуючи дефіцит або стимулюючи експорт. Водночас митне регулювання важливе для захисту

вітчизняних виробників від недобросовісної конкуренції, що сприяє розвитку національних галузей та підтримці зайнятості [22].

Отже, митно-тарифне регулювання є важливим аспектом фінансової стратегії країни, зокрема в контексті євроінтеграції. Оскільки митна система України має свої особливості, важливо враховувати їх при формуванні митної політики та визначенні напрямків зовнішньоторговельних відносин. Швидка інтеграція в світову торгівлю вимагає реформування митної системи, включаючи узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами. Це дозволить забезпечити ефективну співпрацю з Європейським Союзом. Тому митно-тарифне регулювання залишається одним з найефективніших інструментів захисту національної економіки від зовнішніх впливів. У контексті лібералізації торгівлі та членства в СОТ митний тариф має продовжувати виконувати свою роль, балансуючи національні інтереси з інтересами інших країн. Різноманітність впливів митних тарифів на економіку вимагає ретельного підходу до встановлення їх рівнів, враховуючи економічні, політичні та соціальні наслідки. Внесення змін до митного тарифу потребує детального аналізу ситуації на товарних ринках та урахування цього контексту при розробці заходів для підтримки національних виробників.

1.2 Складові елементи управління митно-тарифного регулювання та їх вплив на регулювання експортно-імпоротної діяльності

Митно-тарифне регулювання, що становить складну систему елементів управління зовнішньоекономічною діяльністю, є ключовим механізмом формування економічного простору та захисту національних інтересів у сфері міжнародної торгівлі. Засоби митно-тарифного регулювання відіграють значущу роль у визначенні умов здійснення експортно-імпортних операцій, впливаючи на рівень конкурентоспроможності національних товарів на зовнішніх ринках, а також на структуру зовнішньої торгівлі країни. Дії та політика, що реалізуються через митно-тарифне регулювання, безпосередньо

визначають обсяги та напрями міжнародного обміну товарами, відтак вони впливають на економічний зріст, стабільність і соціальний розвиток країни.

Згідно з рис. 1.1, взаємозв'язок митно-тарифного регулювання в системі регулювання експортно-імпортової діяльності підприємства можна описати через такі типи взаємодій:

1. Перший тип зв'язку утворюється завдяки уніфікації законодавчої бази для здійснення експортно-імпортової діяльності, яка охоплює адміністративні, нормативні, податкові та антимонопольні аспекти.

2. Другий тип зв'язку пов'язаний з організаційною структурою підприємства та відображає непряме регулювання експортно-імпортової діяльності.

3. Третій тип зв'язку стосується фінансальних аспектів та охоплює фінансово-кредитне, валютне, інвестиційне, амортизаційне та інноваційне регулювання, що сприяє ефективному управлінню експортно-імпортовою діяльністю.

4. Четвертий тип зв'язку, на наш погляд, варто доповнити новим видом регулювання, який стосується безпеки підприємства при здійсненні експортно-імпортних операцій. Це захисне регулювання сприяє забезпеченню стабільності та захищеності внутрішнього ринку, захищаючи від небажаних впливів.

5. П'ятий тип зв'язку утворюється через економічні аспекти, пов'язані з економічним регулюванням експортно-імпортової діяльності, що включає в себе різноманітні економічні методи та інструменти.

Таблиця 1.1

Внутрішній взаємозв'язок та місце митно-тарифного регулювання в
класифікаційній структурі регулювання експортно-імпортої діяльності
підприємств

Категорія	Елементи
Форма впливу	- Адміністративне - Економічне - Захисне
Рівень впливу	- Міжнародне - Загальнодержавне - Територіальне
Спосіб впливу	- Пряме - Непряме
Сфера впливу	- Інформаційне - Нормативне - Митне - Валютне - Фінансово-кредитне - Податкове - Амортизаційне - Інноваційне - Інвестиційне - Антимонопольне

Джерело: [11, с. 115]

Митно-тарифні відносини сприяють розвитку внутрішньої економіки та стабілізації національної економіки. Шляхом контролю за ввезенням та вивезенням товарів через кордон, вони регулюють конкуренцію на ринку, впливають на потік іноземних інвестицій та захищають вітчизняних виробників. Для цього використовується система митно-тарифного регулювання, яка включає в себе визначення принципів переміщення товарів через кордон, різні митні режими, процедури митного оформлення та стягнення митних платежів, контроль за митними операціями, надання митних пільг і квот, збір митної статистики та регулювання правової відповідальності в цій сфері [11, с. 115].

Існують два основні типи митних тарифів: простий і складний. Простий тариф передбачає єдину ставку митних зборів для кожного товару без залежності від країни його походження. Такий підхід не надає достатньої гнучкості митної політики, що не відповідає сучасним умовам глобальної конкуренції.

У складному тарифі для кожного товару встановлюються дві або більше ставок мита. Найвища ставка, яка називається автономною, застосовується до товарів із країн, з якими не укладено торгових угод. Мінімальна ставка, відома як конвенційна, призначена для товарів з країн, що мають торгові угоди з Україною, особливо тих, які користуються режимом найбільшого сприяння.

Складні митні тарифи також включають пільгові та преференційні ставки мита, які застосовуються до товарів з певних країн для підтримки економічних угруповань або сприяння торгівлі з країнами, що розвиваються.

Окрім основних ставок мита, митні тарифи можуть включати додаткові високі антидемпінгові та каральні мита, що дозволяють краще адаптуватися до конкурентного середовища на світовому ринку та ефективно регулювати торгівлю з різними країнами.

Митний тариф України містить перелік ставок ввізного мита на товари, які ввозяться на митну територію, і систематизовані відповідно до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), складеної на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів [2].

Товарно-класифікаційна схема митного тарифу включає такі графи: код товарів по УКТ ЗЕД, опис товарів, преференційні ставки мита, пільгові ставки, повні ставки мита, одиниці виміру та обліку.

Митний тариф України застосовує три типи ставок:

1. Преференційні ставки для товарів з країн-партнерів, з якими Україна має угоди про митні союзи або спеціальні митні режими.

2. Пільгові ставки для товарів з країн-членів Світової організації торгівлі або країн, з якими укладено двосторонні або регіональні угоди про найбільш сприятливий режим.

3. Повні ставки для товарів з країн, з якими немає угод про вільну торгівлю або режим найбільшого сприяння, або для товарів, походження яких не визначене [14, с. 118].

Ставки митного тарифу України є єдиними для всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності незалежно від форми власності чи організації господарської діяльності, за винятком випадків, передбачених національним законодавством і міжнародними угодами. Порядок обкладання митом регулюється Законом України «Про Митний тариф України», і включає ввізні, транзитні та вивізні мита [2].

Мито може бути нараховано за різними способами:

1. Адвалерні мита нараховуються у відсотках від митної вартості товару, що включає ціну товару та додаткові витрати на транспортування та страхування. Вони визначаються за офіційним курсом іноземної валюти, встановленим Національним банком України.

2. Специфічні мита нараховуються за кожен одиницю товару, зокрема за масу, площу чи об'єм.

3. Комбіновані мита об'єднують елементи адвалерних і специфічних мит.

За походженням мита поділяються на:

1. Автономні мита, які встановлюються національними органами незалежно від угод з іншими країнами.

2. Конвенційні мита, які регулюються відповідно до укладених договорів і зафіксовані в цих угодах.

Існують специфічні види мит, які зазначені на рис. 1.2 [14].

Таблиця 1.2

Специфічні види мит

Тип мита	Опис
Спеціальні мита	Застосовуються для захисту місцевих виробників від імпортних конкурентів, для запобігання недобросовісній конкуренції або як відповідь на дискримінаційні заходи інших країн.
Антидемпінгові мита	Вводяться з метою захисту від демпінгу, коли імпортний товар продається на території України за ціною, значно нижчою, ніж у країні-експортері. Ставка мита обмежується різницею між конкурентною оптовою ціною товару в країні експорту і ціною ввезення на територію України.
Компенсаційні мита	Застосовуються, якщо імпорту товарів, що використовують субсидії для їх виробництва та експорту, завдає шкоди місцевим виробникам аналогічних товарів. Ставка мита обмежується розміром субсидії.

Джерело: авторська розробка

Митні пільги також є важливим елементом управління митно-тарифним регулюванням. Вони можуть бути надані підприємствам для зменшення податкового тягаря та стимулювання експорту або імпортозаміщення. Однак необґрунтоване використання митних пільг може призвести до спотворення ринкових умов та нерівності між різними суб'єктами господарювання.

Митні пільги є важливим інструментом тарифного регулювання, що дозволяє звільняти осіб, які перетинають митний кордон, від часткового чи повного сплачування митних зборів. Такі пільги можуть надаватися на основі взаємних угод або в односторонньому порядку і включають заходи, як-от повернення раніше сплаченого мита, зниження ставок мита, звільнення від сплати мит або встановлення тарифних квот для преференційного ввезення та вивезення товарів.

Митні пільги мають загальний характер і надаються через ухвалення відповідних законодавчих актів. Підставою для їх надання можуть бути права певних осіб за їх статусом (наприклад, представники іноземних держав або їхні співробітники) або особливості переміщення товарів, що дозволяються без сплати мита, зниження ставок або встановлення квот.

Наприклад, митні пільги надаються представництвам іноземних держав, міжнародним організаціям та дипломатичній пошті, які перетинають кордон України. Ці предмети не підлягають огляду чи затриманню. Крім того, певні особи, як-от Президент України, дипломати та їхні сім'ї, можуть отримувати пільги, що звільняють їх багаж від митного контролю [7, с. 223].

Митний кодекс України визначає тарифні пільги, які регулюються статтею 334 МК, і полягають у звільненні від мита, зниженні ставок або застосуванні тарифних квот на товари, що переміщуються через митний кордон. Це може відбуватися на умовах взаємності або в односторонньому порядку в рамках зовнішньоекономічної політики України. Такі пільги можуть бути передбачені для товарів з країн, що входять у митний союз або мають з Україною угоди про зону вільної торгівлі, на підставі міжнародних договорів [3].

Митні процедури є важливим елементом митного регулювання, оскільки визначають порядок ввезення та вивезення товарів через митний кордон. Ефективні митні процедури сприяють полегшенню зовнішньоекономічних операцій та зменшенню адміністративних бар'єрів.

Митні процедури складаються з адміністративно-правових заходів, які спрямовані на організацію торгівлі та взаємодії учасників зовнішньоекономічної діяльності при перетині митного кордону. Вони включають не лише практичні аспекти, а й офіційну регламентацію їх виконання.

Більшість країн усвідомлюють важливість спрощення митних процедур для стимулювання міждержавної торгівлі. Це дозволяє мінімізувати контроль за учасниками зовнішньоекономічної діяльності, знижуючи адміністративні обмеження і сприяючи більш вільному функціонуванню міжнародної торгівлі. Однак в умовах складної ситуації, зокрема через повномасштабне вторгнення та пандемію COVID-19, для України важливо продовжувати процес євроінтеграції, не знижуючи рівня захисту національного ринку. Органи влади повинні координувати регулювання переміщення товарів через митний кордон,

коригуючи дії учасників не для обмеження їх діяльності, а для максимального захисту.

Економічну природу митних процедур можна визначити як комплексний набір заходів, що включає митний контроль, митне оформлення, сплату митних платежів та відповідні процеси виконання (рис. 1.3). [29].

Таблиця 1.3

Комплекс митних процедур відповідно до МКУ

Опис	
Це сукупність заходів, що здійснюються з метою забезпечення додержання норм МКУ, законів та інших нормативно-правових актів з питань митної справи, міжнародних договорів України. Контроль за сплатою ввізних і вивізних мит, додержанням міжнародних угод щодо регулювання, а також щодо заборон і обмежень.	Митний контроль
Це процедури, що мають на меті забезпечення дотримання встановленого законодавством порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України. Це також статистичний облік ввезення, вивезення та транзиту товарів через територію України.	Митне оформлення
Це правила та особливості оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України.	Сплата митних платежів

Джерело: [29]

З початком агресії Росії проти України у лютому 2022 року, були вжиті термінові заходи, що стосуються змін у роботі митних пунктів на кордоні з Росією та Білоруссю. Рішення про ці зміни було ухвалене Державною митною службою України та затверджене в Розпорядженні Кабінету Міністрів України № 188-р від 26 лютого 2022 року. В рамках цих змін було тимчасово закрито низку пунктів пропуску та контрольних постів, особливо в зонах, де проходили активні бойові дії або на кордонах з Росією та Білоруссю. Це означало фактичне припинення митного оформлення товарів з цих країн. Крім того, уряд України затвердив Постанову № 426 від 9 квітня 2022 року, якою заборонено ввезення товарів з Російської Федерації через агресію цієї країни [29].

Попри вже здійснені заходи, питання організації митних процедур під час війни залишаються надзвичайно важливими. Реформа митної служби та удосконалення митних процедур будуть залишатися пріоритетними завданнями на тривалий час. У нинішніх критичних умовах важливо мобілізувати всі наявні ресурси для вирішення існуючих проблем та створення основ для подальшого відновлення. Оскільки зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) має ключове значення для України на глобальному ринку, робота над удосконаленням митних процедур повинна продовжуватись. Лише через підтримку та захист національних виробників можна забезпечити безперервну роботу підприємств і збереження їх конкурентоспроможності, навіть під час війни. Спрощення митних процедур під час імпорту значно підвищить ефективність задоволення потреб громадян та Збройних Сил України [5, с. 58].

Підсумовуючи, можна зазначити, що елементи управління митно-тарифним регулюванням значно впливають на експортно-імпорتنу діяльність та формування зовнішньоекономічних відносин країни. Митні тарифи, пільги, процедури та інші регуляторні інструменти визначають умови і обмеження для зовнішньої торгівлі, що безпосередньо впливає на обсяги експорту та імпорту, конкурентоспроможність національного виробництва і загальний економічний розвиток країни.

Ефективне управління митно-тарифним регулюванням є необхідним для забезпечення сталого економічного зростання та підтримки національних виробників у глобалізованому середовищі. Коректне використання митних інструментів дозволяє стимулювати експорт, захищати внутрішнє виробництво, знижувати негативний вплив зовнішньої конкуренції та сприяти інноваційному розвитку економіки.

Проте важливо забезпечити баланс у застосуванні митно-тарифного регулювання, оскільки некоректне чи необґрунтоване використання цих інструментів може призвести до негативних наслідків, таких як підвищення

витрат для споживачів, зниження конкурентоспроможності на зовнішніх ринках та спотворення ринкових умов.

Таким чином, необхідно постійно розвивати та вдосконалювати механізми управління митно-тарифним регулюванням, враховуючи міжнародні торговельні угоди, геополітичний контекст та внутрішні економічні потреби країни, з метою забезпечення стабільності та ефективності зовнішньоекономічних відносин.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У МИТНИХ РЕЖИМАХ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ

2.1 Аналітичний огляд експортних операцій України

У контексті глобалізації та посилення конкурентоспроможності на міжнародних ринках аналіз експортних операцій набуває важливості для країн, які активно розвиваються, таких як Україна. Експорт відіграє ключову роль в економічній діяльності країни, оскільки визначає її конкурентоспроможність на світовій арені, здатність залучати іноземні інвестиції, впроваджувати інноваційні технології та розвивати міжнародні економічні зв'язки. У цьому контексті дослідження експортних операцій України стає важливим як для наукових цілей, так і для формулювання стратегій економічного розвитку держави. Окремо слід провести аналіз динаміки та факторів, що впливають на експорт, щоб визначити перспективні напрями і стратегії для збільшення обсягів експорту, що сприятиме зміцненню економічного потенціалу країни.

У зв'язку з війною Росії проти України виникла необхідність спрощення митного оформлення товарів, що використовуються як для потреб Збройних Сил України та Територіальної Оборони, так і для цивільних потреб, зокрема в галузях харчування, медичної та гуманітарної допомоги.

Уряд України вніс ряд нововведень, які націлені на спрощення цього процесу, і вони мають велике значення для підприємств. Зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2022 року № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» передбачає спрощення ведення бізнесу шляхом зменшення кількості дозвільних документів, що необхідні для здійснення підприємницької діяльності під час воєнного стану. Це спрощення особливо важливе для нових підприємств.

Замість окремих дозволів підприємства тепер можуть подавати декларацію про ведення господарської діяльності до Міністерства економіки або Міністерства внутрішніх справ, в залежності від виду діяльності. Однак це

спрощення не стосується зовнішньоекономічної діяльності, зокрема для нових підприємств, що займаються експортом товарів, які потребують спеціальних ліцензій, наприклад, на експорт товарів певних категорій [31].

Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1424 «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2022 рік» регулюється ліцензування та квотування товарів, що підлягають митному контролю під час воєнного стану. Протягом року парламент кілька разів змінював перелік товарів, експорт яких підлягає ліцензуванню або квотуванню. Зміни відображені в додатку до цієї постанови.

Для отримання ліцензії на експорт таких товарів підприємства повинні звернутися до Міністерства економіки України, подавши електронну заявку з усіма необхідними документами, такими як зовнішньоекономічний контракт. Процес отримання ліцензії в умовах воєнного стану може бути прискореним, зазвичай займаючи 1–2 дні, і підприємці не зобов'язані особисто відвідувати Міністерство економіки України [4].

Водночас, митне оформлення для експорту зазначених товарів здійснюється за звичайною процедурою, яка не змінилася після введення воєнного стану.

Незважаючи на складну ситуацію, Україна змогла встановити рекорди за обсягами експорту у 2022 році, перевершивши всі попередні показники незалежності. Зокрема, у січні-лютому 2022 року експорт зріс на 34% порівняно з попереднім роком. Проте вже в березні, через повномасштабне вторгнення, експорт скоротився на 50%. Поступове відновлення поставок почалося в травні, а найкращі результати були досягнуті після розблокування портів України в останні місяці року. Загалом, за перші дев'ять місяців 2022 року обсяг експорту склав 33 млрд доларів США, що на 31,5% менше порівняно з аналогічним періодом попереднього року.

У 2023 році Україна зафіксувала зростання обсягів експорту, досягнувши майже 100 млн тонн товарів, що на 112 тисяч тонн більше порівняно з 2022 роком. Проте за вартістю експорт знизився на 18,7%, що становить скорочення на \$35,8 млрд. Водночас, незважаючи на загальне падіння обсягів експорту, позитивні тенденції спостерігалися в меблевій галузі. У порівнянні з 2022 роком експорт меблів зріс на 11%, а грошові надходження від нього збільшилися на 7%. Також відбулося значне зростання експорту цукру, який Україна почала постачати в 1,7 рази більше.

В основних експортних категоріях відбулося скорочення виручки. Наприклад, експорт кукурудзи, найбільшого товару за обсягом, зріс на 5%, але в грошовому вираженні знизився на 16,8%, досягнувши 26,2 млн тонн.

Вихід Росії з Чорноморської зернової ініціативи, а також атаки на українські зернові термінали та порти, призвели до різкого підвищення світових цін на пшеницю та кукурудзу. Однак ціни на соняшникову олію продовжили падати через значні обсяги експорту, тоді як ціни на соєву олію зросли через несприятливі погодні умови в США, а ріпакова олія здорожчала через погану погоду в Канаді та Європі [26].

Загальні результати експорту товарів України за перше півріччя 2023 року можна знайти в Додатку В.

За інформацією Національного банку, ціни на основні експортні товари України значно знизилися порівняно з попереднім роком, що негативно позначилось на валютних надходженнях країни. Згідно з індексом ФАО, у 2023 році спостерігалось падіння цін на основні продовольчі товари по всьому світу, зокрема на зернові, м'ясо, молочні продукти та олії.

Таблиця 2.1

Топ 10 позицій експорту за 2023 р.

Позиція експорту	Експорт, млрд дол.	% загального обсягу
Зернові культури	8.3	23%
Тваринні/рослинні жири та олії	5.7	15.6%
Готові харчові продукти	3.3	9.0%
Чорні метали	2.7	7.3%
Мінеральні продукти	2.4	6.7%
Електричні машини	1.7	4.6%
Деревина і вироби з неї	1.5	4.1%
Різні промислові товари	0.9	2.6%
Продукція хімічної промисловості	0.9	2.5%
Текстильна продукція	0.4	1.0%

Джерело: [33]

У першому півріччі 2024 року загальний обсяг експорту становив 19598,4 млн. дол. США (Таблиця 2.1) [23]. Як повідомила Перша віцепрем'єр-міністерка України — Міністерка економіки України Юлія Свириденко, жовтень 2024 року став рекордним для українського експорту, оскільки Україна експортувала товарів на понад 3,8 млн. дол. США. Це стало можливим завдяки збільшенню обсягів експорту агропродукції.

Таблиця 2.2

Експорт України в I півріччі 2024 року (вибіркові товари)

Назва товарів	Розділ та код УКТ ЗЕД	млн.дол. США	у % до загального обсягу
Усього		19598,4	100,0
у тому числі:			
Живі тварини; продукти тваринного походження	I	778,6	4,0
Продукти рослинного походження	II	6626,8	33,8
Жири та олії тваринного або рослинного походження	III. 15	3078,8	15,7
Готові харчові продукти	IV	1906,5	9,7
Мінеральні продукти	V	1890,1	9,6
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей	VI	479,3	2,4

Джерело: [23]

У 2024 році Польща була основним торговим партнером України, здійснюючи експорт української продукції на 3,1 млрд дол. США до цієї країни. Основними товарами, які постачались, були продукти харчування, зокрема зернові культури, олія та інші аграрні продукти [23].

Зокрема Україна експортувала значні обсяги продукції до Іспанії, а саме близько 1,6 млрд дол. США. Іспанія залишалася одним із ключових напрямків для української пшениці та кукурудзи [23].

Структура експорту послуг за видами у 2023 році

Найменування послуги згідно із КЗЕП	Експорт		
	тис.дол. США	У % до 2022	у % до загального обсягу
Усього	8991975,9	98,1	100,0
у тому числі			
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	801145,7	86,9	8,9
Транспортні послуги	3183079,7	107,4	35,4
Послуги, пов'язані з подорожами	115217,4	78,8	1,3
Послуги з будівництва	51509,9	196,3	0,6
Послуги зі страхування	32326,5	142,2	0,4
Послуги, пов'язані з фінансовою діяльністю	255799,6	157,5	2,8
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	3377373,4	91,0	37,6
Послуги сільського господарства та послуги видобутку	2237,3	113,3	0,2

Джерело: [24]

У 2024 році найбільші обсяги експорту товарів припали на продукцію рослинного походження (33,8% від загального обсягу експорту), що дорівнює 6,63 млрд доларів США. Друге місце зайняли жири та олії тваринного або рослинного походження (15,7%, або 3,08 млрд доларів США), а трійку лідерів замкнули готові харчові продукти (9,7%, або 1,91 млрд доларів США) [24].

Серед різних категорій товарів найвищі темпи зростання спостерігалися у мінеральних продуктах (+51,4%), зокрема у паливі мінеральному, нафті та продуктах її перегонки (+42,9%). Однак суттєві скорочення зафіксували у таких

секторах, як добрива (-34,9%) та ремонт і технічне обслуговування (-57,1%) [24].

У 2024 році Україна експортувала товари до понад 230 країн та територій світу. Основними торговельними партнерами стали Польща, Німеччина, Туреччина, Китай, Угорщина та Іспанія [24]. З регіонів України найбільші частки експорту належали Київській області (28,3% від загального обсягу експорту), Дніпропетровській (11,7%), Львівській (7,5%), Одеській (5,9%) та Запорізькій (5,4%) областям [24].

Отже, зовнішня торгівля України у 2024 році визначилась кількома ключовими чинниками:

- Глобальні тенденції на ринку продовольства. Підвищення цін на продовольчі товари сприятиме зростанню українського експорту.
- Покращення та оптимізація логістики, зокрема на західних кордонах. Висока ефективність логістичних процесів є критично важливою для забезпечення стабільності зовнішньої торгівлі.
- Інтенсивність атак на інфраструктуру, зокрема порти, за допомогою ракет і дронів. Це може негативно вплинути на операції з експорту та знизити ефективність торгівлі.
- Ситуація на валютному ринку. Різне знецінення національної валюти може призвести до зростання валютних надходжень для експортерів, але водночас обмежить внутрішній попит, погіршить конкурентоспроможність виробників і збільшить їхні витрати [33].

З огляду на воєнні умови та глобальні виклики, з якими стикається Україна, аналіз експортних операцій набуває особливої важливості. Експорт відіграє вирішальну роль у розвитку економіки країни, визначаючи її конкурентоспроможність та здатність залучати іноземні інвестиції. Уряд впроваджує заходи для спрощення митних процедур та ліцензування експорту,

що є важливим для задоволення потреб як Збройних Сил, так і цивільного населення в умовах війни.

Незважаючи на труднощі, викликані воєнним конфліктом, Україна продовжує здійснювати експорт товарів і послуг. Однак, у зв'язку зі змінами на міжнародних ринках, країна повинна постійно адаптуватися до нових умов. Це вимагає проведення детального аналізу динаміки та факторів, що впливають на експорт, для формулювання ефективних стратегій, спрямованих на збільшення обсягів експорту та зміцнення економіки.

У 2022 році Україна зазнала змін у структурі експорту, втратила лідерську позицію Китаю та переорієнтувалася на співпрацю з країнами Європейського Союзу. Хоча у 2023 році зростання експорту супроводжувалося зменшенням вартості, певні сектори, зокрема меблі та цукор, показали позитивні результати.

У 2024 році зовнішня торгівля України залежать від глобальних тенденцій на ринку продовольства, розвитку логістики, інфраструктурних атак та валютної ситуації. Очікується зростання експорту, проте логістичні труднощі та нестабільність на кордонах можуть залишатися серйозними бар'єрами для розвитку зовнішньої торгівлі.

2.2 Аналітичний огляд імпортних операцій України

Значна частина зовнішньої торгівлі України складається з імпорту товарів. Після початку російської агресії в 2022 році були зафіксовані негативні тенденції в зовнішній торгівлі, і через обставини на фронті Верховна Рада України була змушена вносити зміни до законодавства, що вимагає від підприємців оперативного і ефективного реагування на управлінські виклики.

Війна спричиняє серйозні економічні втрати, але Україна активно адаптується до обставин, зміцнюючи свої позиції на міжнародному ринку. У липні 2022 року Україну запросили приєднатися до Конвенції про спільний

транзит та до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами, що стало підставою для внесення змін до Митного кодексу України та інших нормативно-правових актів [17, с. 56].

Умови для імпорتنих операцій під час воєнного стану залишаються незмінними, і підприємства повинні продовжувати отримувати необхідні ліцензії від Міністерства економіки України. Проте, якщо воєнний стан буде припинено, збір за видачу ліцензій на експорт та імпорт товарів буде скасовано.

Існують два основні способи імпорту товарів: прямий і непрямий. Прямий імпорт передбачає закупівлю товарів безпосередньо у іноземних виробників або дистриб'юторів на основі зовнішньоекономічних контрактів. Непрямий імпорт, в свою чергу, здійснюється через посередників або резидентів країни імпорту. Операції непрямого імпорту укладаються на підставі договорів комісії, консигнації чи доручення.

Крім укладення зовнішньоекономічного договору, резидент-суб'єкт господарювання зобов'язаний оформити паспорт угоди, митну декларацію, товарно-транспортну декларацію і надати інші документи для валютного контролю імпортової операції згідно з чинним законодавством.

Імпорт є основним митним режимом згідно з Митним кодексом України (МКУ). Загальна характеристика імпорту та інших митних режимів під час імпорту в Україні наведена в Додатку Г.

Митні режими, що застосовуються під час імпорту, безпосередньо впливають на оподаткування таких операцій. Вони вимагають заповнення відповідних митних декларацій, на основі яких розраховуються зобов'язання перед бюджетом у вигляді митних платежів, або підприємство може бути звільнене від їх нарахування [34].

З початку воєнного стану в Україні були внесені зміни до податкового законодавства, що полегшують оподаткування імпорту товарів, зокрема для національної безпеки та оборони. Це включає:

- Звільнення від ПДВ операцій з імпорту товарів для національної безпеки, таких як бронежилети та засоби індивідуального захисту для добровольчих формувань.

- ПДВ на рівні 7% для пального та нафтопродуктів.

- Неврахування товарів, що постачають громадські об'єднання та благодійні організації, при визначенні ліміту для реєстрації платниками ПДВ.

- Спрощення ліцензування торгівлі паливом для підприємств, що постачають паливо для Збройних Сил України.

Ці пільги активно застосовуються підприємствами, що займаються імпортом таких товарів.

Також важливо враховувати валютні обмеження, введені Національним банком України, які поступово зменшуються, щоб сприяти відновленню підприємств і стимулювати економіку [19].

Умови розрахунків з нерезидентами під час воєнного стану залишаються схожими на ті, що діяли до його введення:

- Всі валютні операції проходять через банки.
- Розрахунки проводяться лише через банківські рахунки.
- Заборонено здійснювати готівкові розрахунки з нерезидентами.
- Використання електронних платіжних засобів для розрахунків з нерезидентами заборонено, якщо операції перевищують незначну суму.

Контроль за дотриманням валютного законодавства здійснюють банки, а за порушення цих правил передбачено накладення штрафів Державної податкової служби України [34].

Імпорт є важливим елементом економіки України, оскільки він забезпечує доступ до товарів та технологій, які не виробляються всередині країни, та сприяє розвитку економічних зв'язків з іншими державами, зокрема

Європейським Союзом, що важливо для процесу євроінтеграції. Проте, за умов воєнного стану, імпорту значно зменшився. За даними Національного інституту стратегічних досліджень, обсяг імпорту в першій половині 2022 року скоротився на 5,8 млрд доларів США порівняно з попереднім роком, складавши 25,3 млрд доларів США [17, с. 58].

Протягом 10 місяців 2022 року загальний імпорту склав близько 44 млрд доларів (76,8% порівняно з аналогічним періодом минулого року). Падіння імпорту було меншим, ніж експорту, оскільки обсяги купівлі закордонних товарів скоротились менше ніж на 25% від довоєнного рівня, тоді як продажі за кордон знизились на третину. Китай продовжує залишатися найбільшим постачальником товарів в Україну, хоча його частка в загальному імпорті трохи знизилась. Польща значно покращила свої позиції, збільшивши свою частку в імпорті. Німеччина зберігає стабільне третє місце. Туреччина піднялася в рейтингу, займаючи 4-те місце, тоді як США залишаються на 5-му місці. Росія втратила своє місце на ринку, і її частка в імпорті значно зменшилася.

Загальний обсяг імпорту скоротився порівняно з попереднім роком, але змінилися торгові партнерства України. Зокрема, спостерігається зростання співпраці з Польщею, Туреччиною, США, Чехією та Індією [27].

У 2022 році найбільший обсяг імпорту припав на товари з категорії нафти та нафтопродуктів, частка яких становила 15,6% (приблизно 6,8 мільярда доларів). Автомобілі та інші моторні засоби зайняли друге місце, складавши 5,8% або 2,5 мільярда доларів, витіснивши гази нафтові, які були на цій позиції у 2021 році. Гази нафтові склали 4,1% або 1,8 мільярда доларів.

Таблиця 2.4

Товарна структура імпорту в Україну 2022 р.

Категорія продукції	Частка імпорту, %
Нафта та нафтопродукти	15,6%
Автомобілі легкові та інші моторні засоби	5,8%

Категорія продукції	Частка імпорту, %
Гази нафтові	4,1%
Інші товари	3,7%
Лікарські засоби	2,9%
Вугілля кам'яне, антрацит	2,6%
Телефони	1,8%
Інсектициди, гербіциди, дезінфекційні засоби	1,8%
Трактори	1,4%
Комп'ютерна техніка	1,0%
Проводи ізольовані, кабелі	0,9%
Добрива (калійні, фосфорні тощо)	0,9%
Нафта та нафтопродукти сирі	0,8%
Частини та пристрої транспортних засобів	0,7%
Шини та покришки	0,7%
Прокат плоский	0,7%
Моторні вантажні транспортні засоби	0,7%
Добрива мінеральні або хімічні, азотні	0,7%
Продукти для годівлі тварин	0,6%
Полімери етилену	0,6%

Джерело: [27]

Четверту позицію в рейтингу імпорту товарів зайняла категорія «інше», яка значно покращила свої позиції, піднявшись з 107-го місця у 2021 році. Частка цієї категорії склала 3,7% або 1,6 мільярда доларів. Це могло бути пов'язано з збільшенням обсягів дипломатичних вантажів, міжнародних експрес-відправлень, консолідованих вантажів та гуманітарної допомоги після початку повномасштабного вторгнення.

Категорія лікарських засобів залишилася на стабільному рівні, склавши 1,2 мільярда доларів або 2,9%.

Протягом перших 10 місяців 2022 року було відзначено збільшення імпорту тракторів, ізолюваних проводів та кабелів, шин і покришок, а також продуктів для годівлі тварин, порівняно з попереднім роком. Це можна пояснити зростанням потреб у цих товарах у зв'язку з потребами після повномасштабного вторгнення [27].

Державна митна служба повідомила, що у 2023 році Україна імпортувала товари на суму 63,5 мільярда доларів і експортувала на 36 мільярдів доларів.

За цей період оподаткований імпорт становив 52,6 мільярда доларів, що складає 83% від загального обсягу імпорту. Серед оподаткованого імпорту найбільші обсяги припали на товари з Китаю (10,4 млрд доларів), Польщі (6,6 млрд доларів) та Німеччини (4,9 млрд доларів).

Дві третини загального обсягу імпортованих товарів у 2023 році складали машини, устаткування та транспорт (19,8 млрд доларів), продукція хімічної промисловості (11 млрд доларів) та паливно-енергетичні товари (10,3 млрд доларів), що призвело до значних надходжень митних платежів у бюджет. Найбільший обсяг експорту з України склали продовольчі товари (21,8 млрд доларів), метали та вироби з них (3,9 млрд доларів) і машини, устаткування та транспорт (2,9 млрд доларів) [23].

Таблиця 2.5

Загальні підсумки імпорту товарів України за I півріччі 2023 року

Показник	Значення
Загальний імпорт товарів за I півріччя 2023 року	\$30,4 млрд
Порівняння з I півріччям 2022 року	+20,7%
Зростання імпорту у грошовому вираженні	+5,222 млрд доларів
Регіон із найбільшим внеском у динаміку	м. Київ: +13,3%
Інші регіони із позитивним внеском	Київська обл.: +2,3%, Дніпропетровська обл.: +1,1%,

Показник**Значення**

Волинська обл.: +0,7%

Найбільше зростання серед регіонів Закарпатська обл.: +22,7%

Регіони із негативною динамікою Полтавська обл.: -2,1%, Запорізька обл.: -1,2%

Джерело: [30]

Гнучкість законодавства під час воєнного стану вимагає від підприємств постійного моніторингу змін і їх врахування у діяльності, зокрема при здійсненні імпорتنих операцій.

З моменту введення воєнного стану змінилися правила митного оформлення, сплати митних платежів, оподаткування, строки та обмеження валютних розрахунків. Це безпосередньо впливає на діяльність підприємств, які займаються імпортом, а також на відображення імпорتنих операцій у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Таблиця 2.6

Загальні підсумки імпорту товарів України за I півріччі 2023 року

Категорія товарів	Значення імпорту (млн дол.)	Зміна (%)
Загальний імпорт		
Продукція машинобудування	9 116,4	+29,6%
Мінеральні продукти	5 962,5	-8,0%
Продукція хімічної промисловості	5 532,0	+20,8%
Продукція агропромислового комплексу	3 468,2	+24,0%
Різні промислові товари	2 906,1	+35,9%
Продукція легкої промисловості	1 495,4	+18,2%
Продукція металургійного комплексу	1 477,1	+39,8%
Деревина та паперова маса	489,8	+17,2%

Джерело: [30]

Таблиця 2.7

Структура імпорту в січні–жовтні 2024 року (вибіркові товари)

Код і назва товарів згідно з УКТ ЗЕД	Імпорт/Imports		
	тис.дол. США	у % до січня-жовтня 2023	у % до загального обсягу
Усього	57431502,8	110,0	100,0
у тому числі			
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	1170996,8	107,4	2,0
II. Продукти рослинного походження	757495,4	102,5	3,1
III. 15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	218705,0	115,1	0,4
IV. Готові харчові продукти	2975820,6	112,0	5,2
V. Мінеральні продукти	7730565,1	86,3	13,5
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	6629514,0	105,6	11,5
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	3252819,5	103,5	5,7
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичинена	219237,3	101,8	0,4

Джерело: [24]

У січні-жовтні 2024 року обсяг імпорту товарів до України склав 57,43 млрд доларів США, що на 10% більше, ніж за аналогічний період 2023 року. Найбільшу частку в структурі імпорту займали мінеральні продукти (13,5%), продукція хімічної промисловості (11,5%) та готові харчові продукти (5,2%), що відображає ключові напрями імпортової залежності України.

Зокрема, імпорт живих тварин та продуктів тваринного походження склав 1,17 млрд доларів США, збільшившись на 7,4% порівняно з попереднім роком, що становить 2% від загального обсягу. Це свідчить про стабільний попит на тваринницьку продукцію. У сегменті продуктів рослинного походження обсяг імпорту становив 757,5 млн доларів США (+2,5%), або 3,1% від загального обсягу, що вказує на помірну динаміку імпорту аграрної продукції.

Таким чином, структура імпорту України демонструє збереження залежності від енергоресурсів, продовольчих товарів і хімічної продукції, водночас зростання імпорту жирів, олій та полімерних матеріалів свідчить про зміну пріоритетів у виробничих і споживчих потребах.

Таблиця 2.8

Географічна структура імпорту в січні–жовтні 2024 року

	Імпорт		січня-жовтня
	тис.дол. США	у % до 2023	
Усього	57431502,8	110,0	
у тому числі			
Італія	2114647,5	116,5	
Китай	11657597,3	138,3	
Німеччина	4401265,1	103,3	
Польща	5667850,5	103,9	
США	2825359,1	119,2	

Джерело: [24]

У процесі дослідження зовнішньоекономічної діяльності України за січень-жовтень 2023 року було виділено п'ять основних країн-імпортерів, які займають провідні позиції у структурі імпорту товарів. На основі статистичних

даних можна зробити висновок, що до п'ятірки лідерів імпорту входять Китай, Німеччина, Польща, Туреччина та Італія.

Валютні обмеження, запроваджені Національним банком на початку воєнного стану, поступово послаблюються, що дозволяє підприємствам прискорити розрахунки і відновити ефективну співпрацю з іноземними контрагентами.

Полегшення валютних обмежень позитивно впливає на зростання обсягів імпорту товарів, які потім реалізуються на території України.

Незважаючи на ухвалені закони щодо приєднання до Конвенції про спрощення торгівлі товарами та Конвенції про спільний транзит, дослідження тривають у напрямку адаптації європейських правил для транскордонного переміщення товарів, обміну митною інформацією, скасування митних платежів та застосування пільг при імпорті товарів в умовах воєнного стану в Україні.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ УКРАЇНИ

3.1 Напрями удосконалення системи митно-тарифного регулювання експортно-імпортних операцій в Україні в умовах військового стану

Умови воєнного стану створюють серйозні виклики для системи митно-тарифного регулювання експортно-імпортних операцій в Україні, що вимагає комплексного та ефективного підходу до їх вирішення. У контексті військових конфліктів та геополітичних напруг митно-тарифне регулювання стає стратегічно важливим інструментом для забезпечення національної безпеки та економічної стійкості. Воєнний стан може суттєво вплинути на обсяги і структуру торговельних операцій, що вимагає перегляду і адаптації митних і тарифних політик для забезпечення оптимальних умов для функціонування національної економіки. Таким чином, вдосконалення системи митно-тарифного регулювання в умовах воєнного стану потребує ретельного аналізу, розробки нових стратегій та механізмів для ефективного управління торговельними процесами і збереження національних інтересів [22].

Митно-тарифне регулювання є важливим інструментом міжнародної економічної політики, який використовується для захисту окремих галузей від іноземної конкуренції та компенсації переваг іноземних компаній через застосування мит. Нетарифне регулювання включає обмежувальні заходи, встановлені законодавчо, що спрямовані на запобігання проникненню імпортних товарів на внутрішній ринок з метою захисту інтересів вітчизняних виробників і споживачів.

Застосування різноманітних інструментів управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств на рівні держави залежить від конкретних економічних умов, стратегічних напрямків та цілей зовнішньоекономічної політики. Державне регулювання міжнародної

економічної діяльності базується на принципах координації зовнішньої та загальної економічної політики, єдності системи регулювання та контролю за її виконанням, переходу від адміністративних до економічних методів, чіткому розмежуванню прав і відповідальності, а також забезпеченні рівних умов для всіх учасників зовнішньоекономічної діяльності.

У сучасних умовах економічних викликів перед Україною стоїть важливе завдання створення ефективної системи митного регулювання, яка сприятиме стабільному розвитку економіки, зміцнюватиме конкурентоспроможність української продукції на міжнародних ринках і забезпечуватиме інтеграцію до світової економіки.

Однією з ключових проблем є переоцінка структури експорту України, яка нині значною мірою зосереджена на сировинних ресурсах. Основна частка експорту припадає на товари з низьким рівнем переробки, зокрема зерно, руду та металопродукцію, що робить економіку вразливою до змін світових цін. Наприклад, у 2023 році зернові культури становили понад 30% загального експорту країни, тоді як продукція із високою доданою вартістю залишалася маргінальною частиною. Саме тому пріоритетним напрямом має стати просування експорту товарів і послуг, заснованих на високих технологіях, інноваціях та інтелектуальній власності. Варто зазначити, що в секторі інформаційних технологій експорт ІТ-послуг перевищив \$7 млрд, але для подальшого розвитку цієї галузі необхідно оптимізувати митні процедури. Зокрема, важливим є впровадження автоматизованих систем ліцензування для сприяння експортним операціям у сфері послуг.

Одним із ключових завдань є зміцнення довірчих відносин із міжнародними економічними партнерами. Це передбачає забезпечення прозорості митних процедур і формування позитивного іміджу України як надійного партнера. Зона вільної торгівлі з Європейським Союзом відкриває широкі перспективи для українських підприємств, проте наразі лише близько 35% компаній скористалися перевагами цієї угоди. Основними перепонами

залишаються складність митних процедур та невідповідність стандартам. Для усунення цих бар'єрів доцільно гармонізувати митне законодавство з нормами ЄС, впроваджуючи такі системи, як АЕО (Authorised Economic Operator), що надають підприємствам статус «надійного партнера» й суттєво спрощують митні формальності. Не менш важливо розвивати співпрацю з міжнародними фінансовими інституціями, зокрема Європейським банком реконструкції та розвитку, з метою модернізації митної інфраструктури.

Для захисту національних економічних інтересів необхідно активно боротися з контрабандою, контрафактною продукцією та нелегальним імпортом. За даними Державної митної служби, державний бюджет щороку втрачає понад 40 млрд грн через нелегальний імпорт. Ефективним заходом у цьому напрямі може стати встановлення сучасних скануючих систем на митних пунктах пропуску, наприклад, у морських портах «Одеса» та «Південний». Це дозволить суттєво зменшити обсяги контрабанди. Крім того, варто впроваджувати аналітичні інструменти із застосуванням штучного інтелекту для виявлення ризикованих операцій.

Оптимізація митної інфраструктури залишається не менш важливим аспектом. Багато пунктів пропуску працюють на межі своєї пропускної здатності, що призводить до затримок у транспортуванні товарів. Зокрема, пункт пропуску «Краковець» на польському кордоні часто створює затримки експорту до країн ЄС. У цьому контексті важливо проводити реконструкцію таких об'єктів із використанням сучасних технологій. Це передбачає впровадження електронних систем управління чергами, інтеграцію пунктів пропуску із залізничними хабами, а також створення багатофункціональних логістичних центрів.

Інновації у митних процесах є ще одним важливим напрямом удосконалення. Наприклад, пілотний проект «єМитниця» вже дає змогу підприємствам дистанційно подавати документи та відстежувати рух товарів. Однак для досягнення більшої ефективності необхідно впроваджувати передові

технології, такі як блокчейн, для зберігання митної інформації, що забезпечить її прозорість і незмінність. Застосування Big Data дозволить глибше аналізувати ризики та раціоналізувати процес оформлення вантажів.

Удосконалення митно-тарифного регулювання в Україні потребує комплексного підходу, що охоплює перегляд експортної політики, оновлення інфраструктури, боротьбу з нелегальним імпортом і впровадження сучасних технологій. Реалізація таких заходів сприятиме інтеграції України у світову економіку, залученню іноземних інвестицій і створенню умов для стабільного економічного зростання країни.

Система державного регулювання митних інтересів повинна фокусуватися на таких завданнях:

1. Забезпечення національної безпеки та захисту національних інтересів.
2. Створення стабільної, конкурентоспроможної економічної системи, яка буде незалежною та мультифункціональною.
3. Розвиток координації митних органів з іншими державними структурами для захисту митних кордонів, боротьби з контрабандою, контрафактними товарами та тіньовими економічними операціями.
4. Підвищення ефективності митної логістики та інфраструктури, що включає оптимальне розташування, технічне оснащення та організаційну складову.
5. Зміцнення позицій держави у міжнародних рейтингах та створення сприятливого інвестиційного клімату.
6. Розвиток комунікацій та цифрового супроводу управлінських дій у сфері митної системи.
7. Інновації в митних процесах, процедурах, технічних і технологічних аспектах для досягнення ефективного митного та тарифного регулювання [22].

Розвиток комунікацій та цифрового супроводу митних процесів є важливим аспектом сучасного управління економікою. Уряд може впровадити цифрові платформи для обміну даними між митними органами, підприємствами та іншими зацікавленими сторонами, наприклад, веб-портали для подання митних декларацій та отримання митних рішень онлайн. Крім того, можуть бути впроваджені системи моніторингу, що автоматично відслідковують рух товарів через митний кордон, такі як GPS для вантажівок або радіочастотна ідентифікація (RFID).

Митні органи можуть використовувати соціальні мережі для комунікації з громадськістю, публікуючи актуальні оновлення щодо змін у митному законодавстві, а також створювати електронні системи сповіщень для інформування підприємств про зміни в правилах. Використання штучного інтелекту та аналітики даних для аналізу митних операцій також допоможе в боротьбі з контрабандою та іншими правопорушеннями.

Підвищення позицій держави в міжнародних рейтингах потребує поліпшення таких показників, як економічне зростання, стабільність макроекономічного середовища, рівень корупції та захист прав власності. Це також включає розробку політичних заходів для створення сприятливого інвестиційного клімату, зниження адміністративних бар'єрів для інвесторів, розвиток фінансової системи та ринку капіталів.

У умовах воєнного стану митно-тарифне регулювання стає стратегічно важливим для забезпечення національної безпеки та економічної стійкості. Для подолання викликів, що постають перед Україною, необхідно вдосконалювати митну систему та розробляти нові стратегії для забезпечення ефективного управління торговельними процесами.

Удосконалення митно-тарифного регулювання вимагає переорієнтації експорту на високотехнологічні продукти, зміцнення довіри до України як привабливого місця для інвестицій і реалізації широкого спектра завдань, що забезпечують національну безпеку та економічну стійкість.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Митно-тарифне регулювання є важливим елементом фінансової стратегії держави, особливо в контексті євроінтеграційних процесів. Оскільки митна система України має свої специфічні особливості, їх необхідно враховувати при розробці митної політики та визначенні напрямів зовнішньоторговельних відносин. Оперативне входження в світовий торговий простір вимагає реформування митної системи, узгодження чинного законодавства з міжнародними стандартами, що, у свою чергу, сприятиме розвитку співпраці з Європейським Союзом.

2. Елементи управління митно-тарифним регулюванням істотно впливають на експортно-імпортні операції та формування зовнішньоекономічних відносин. Митні тарифи, пільги, процедури та інші інструменти регулювання визначають умови і обмеження для зовнішньої торгівлі, що впливає на обсяги експорту та імпорту, конкурентоспроможність виробництва та рівень економічного розвитку країни. Ефективне управління митно-тарифним регулюванням є необхідним для забезпечення сталого економічного зростання та підтримки національних виробників у глобальному середовищі. Використання митних інструментів дозволяє стимулювати експорт, захищати внутрішнє виробництво, зменшувати вплив зовнішньої конкуренції та сприяти інноваційному розвитку економіки.

3. Експорт є важливим чинником економічного розвитку країни, який визначає її конкурентоспроможність та здатність залучати іноземні інвестиції. Уряд України активно впроваджує заходи для спрощення митного оформлення та ліцензування експорту, що є критично важливим для задоволення потреб як Збройних Сил, так і цивільного населення в умовах війни. У 2022 році структура експорту зазнала змін, зокрема, Китай втратив свою лідерську позицію, і Україна зосередилася на співпраці з країнами Європейського Союзу.

Зростання експорту в 2023 році супроводжувалося зниженням вартості, але окремі сектори, зокрема меблі та цукор, показали позитивні тенденції. У 2024 році зовнішня торгівля України залежала від глобальних тенденцій на ринку продовольства, розвитку логістики та валютного ринку.

4. У зв'язку з війною, імпорт товарів став більш складним процесом для України, але країна приймає заходи для зміцнення своїх позицій на міжнародному ринку. Зміни в законодавстві спрямовані на полегшення оподаткування та підтримку національної безпеки і оборони. Імпортні операції під час воєнного стану вимагають отримання ліцензій, але країна вживає заходів для підтримки економічної стійкості та розвитку. Імпорт зменшився, проте змінилися торгові партнери, зокрема зростання імпорту товарів для національної безпеки та гуманітарної допомоги.

5. У умовах воєнного стану система митно-тарифного регулювання в Україні стає стратегічно важливим інструментом для забезпечення національної безпеки та економічної стабільності. Подолання викликів цього періоду вимагає комплексного підходу, детального аналізу та адаптації митних і тарифних політик для забезпечення оптимальних умов для функціонування економіки і захисту національних інтересів. Вдосконалення цієї системи потребує розробки нових стратегій і механізмів, спрямованих на ефективне управління торговельними процесами під час воєнного конфлікту. Для досягнення цих цілей потрібно переорієнтувати експорт на високотехнологічну продукцію, зміцнювати довіру до України як привабливого місця для інвестицій і співробітництва та реалізувати завдання для забезпечення національної безпеки та економічної стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 р. №959-XII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 22.03.2024).
2. Про митний тариф України: Закон України від 19.10.2022 р. №2697-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text> (дата звернення: 24.03.2024).
3. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-17. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 22.03.2024).
4. Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2022 рік: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 р., № 1424. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1424-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.04.2024).
5. Авраменко Н. Л., Дорошенко Т. М., Матвеев М. Е. Проблеми митного контролю в контексті європейської інтеграції України. Економіка та держава. 2022. №1. С. 55–60.
6. Березовська О. В. Напрями вдосконалення механізму митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України в рамках угоди про вільну торгівлю. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Сер.: Державне управління. 2018. Т. 29 (68). № 4. С. 26–30.
7. Ващенко К. О., Пашко П. В., Онишко С. В. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 518 с.
8. Голинський Ю., Павелчак А. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності та його удосконалення. Молодий вчений. 2018. №10 (62). С. 749–752.
9. Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 696 с.

10. Кахович О. О., Прудіус А. В. Принципи митно-тарифного регулювання в Україні. Економічний простір. 2018. №138. С. 65–77.
11. Конєв С. І. Основні складові управління митно-тарифного регулювання та його місце в структурі регулювання експортно-імпоротної діяльності підприємств легкої промисловості. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. 2014. Вип. 5 (2). С. 112–116.
12. Левко М. М. Митно-тарифне регулювання в системі фінансової безпеки держави. Забезпечення стійкості та безпеки фінансової системи України: теорія та практика: монографія. Львів: Сполом, 2016. 252 с.
13. Плахотна К. Є. Митно-тарифне регулювання в умовах лібералізації торгівлі. Економічний часопис. XXI. 2012. №5–6. С. 44–45.
14. Розвиток митної політики України в контексті реалізації економічної функції держави: монографія / Гребельник О. П., Пашко П. В., Шевчук С. В., Сушкова О. Є. та ін.; за ред. д. е. н., проф. О. П. Гребельника. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 266 с.
15. Скрипник С., Процевят О., Воронова О. Особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. №38. 2022: веб-сайт. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-47> (дата звернення: 31.03.2024).
16. Сторожук О. В., Свириденко Г. М. Митно-тарифне регулювання як фактор забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави в умовах євроінтеграції. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 94–98.
17. Фоміна О., Ромашко О., Шаповалова А. Державне регулювання операцій з імпорту в умовах воєнного стану. Видавництво: ДТЕУ. 2022. С. С. 55–72.
18. Фролова О. Г. Управління в прикордонних і митних органах як різновид державного управління, його об'єкти і суб'єкти. Митна справа. 2010. № 6. С. 64–72.

19. Безверхий К. В., Юрченко О. А. Спеціальний режим оподаткування для суб'єктів господарювання під час війни: нові правила обліку та звітування. Інтернаука. 2022: веб-сайт. URL: [http: // 194.44.12.92:8080 / jspui / handle / 123456789 / 6234](http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/6234) (дата звернення: 27.03.2024).
20. Бойко В. О. Особливості митно-тарифного регулювання України. Державний університет «Житомирська політехніка». 2019: веб-сайт. URL: [https:// conf. ztu. edu. ua / wp-content / uploads / 2019 / 06 / 284–1. pdf](https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/06/284-1.pdf) (дата звернення: 24.03.2024).
21. Гвоздьова О. Експорт з України під час війни: як змінилась структура поставок української продукції за кордон: веб-сайт. URL: [https: // www. epravda. com. ua / columns / 2022 / 10 / 24 / 692959/](https://www.epravda.com.ua/columns/2022/10/24/692959/) (дата звернення: 25.03.2024).
22. Гуцул І., Крисовата К., Титор, В. (2022). Актуальні тенденції митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України. Економіка та суспільство. №44: веб-сайт. URL: [https: // doi. org / 10.32782 / 2524–0072 / 2022–44–65](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-65) (дата звернення: 24.03.2024).
23. Державна митна служба України: веб-сайт. URL: [https: // customs. gov. ua/](https://customs.gov.ua/) (дата звернення: 25.03.2024).
24. Державна служба статистики: веб-сайт. URL: [https: // www. ukrstat. gov. ua/](https://www.ukrstat.gov.ua/) (дата звернення: 27.03.2024).
25. Експорт України у 2022 році: головні тенденції, сектори та регіони: веб-сайт. URL: [https: // export. gov. ua / news / 4570-eksport_ukraini_u_2022_rotsi_golovni_tendentsii_sektori_ta_regioni](https://export.gov.ua/news/4570-eksport_ukraini_u_2022_rotsi_golovni_tendentsii_sektori_ta_regioni) (дата звернення: 27.03.2024).
26. Зовнішня торгівля товарами. Підсумки I півріччя 2023 року: веб-сайт. URL: [https: // niss. gov. ua / doslidzhennya / mizhnarodni-vidnosyny / zovnishnya-torhivlya-tovaramy-pidsumky-i-pivrichchya – 2023-roku](https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/zovnishnya-torhivlya-tovaramy-pidsumky-i-pivrichchya-2023-roku) (дата звернення: 27.03.2024).

27. Імпорт та експорт України: вплив війни: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/import-ta-eksport-ukrayini-vpliv-viyni.html> (дата звернення: 29.03.2024).
28. Ковальова М. Вплив заходів тарифного та нетарифного регулювання на зовнішньоекономічну діяльність. Економіка та суспільство. 2023. №51: веб-сайт. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-5> (дата звернення: 25.03.2024).
29. Мирончук В., Матвеев М., Голомша Н. Митні процедури забезпечення зовнішньоекономічної діяльності України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2022. №39: веб-сайт. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-43> (дата звернення: 25.03.2024).
30. Міністерство економіки України: веб-сайт. URL: <https://www.me.gov.ua/> (дата звернення: 29.03.2024).
31. Особливості імпортно-експортних операцій в період воєнного стану: веб-сайт. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/211993_osoblivost-importno-eksportnikh-operatsy-v-perod-vonnogo-stanu (дата звернення: 26.03.2024).
32. Ситник Н. С., Беднарчук В. В. Митна політика України в умовах пандемії COVID – 2019. Економіка та суспільство. №37. 2022: веб-сайт. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-15> (дата звернення: 30.03.2024).
33. Харламов П. Експорт втрачає позиції, імпорт набирає обертів: що відбувається із зовнішньою торгівлею України: веб-сайт. URL: <https://mind.ua/publications/20269739-eksport-vtrachae-poziciyi-import-nabirae-obertiv-shcho-vidbuvaetsya-iz-zovnishnoyu-torgivleyu-ukrayini> (28.03.2024).
34. Чирикова Ю. Л., Ткачук Б. М. Особливості оподаткування зовнішньоекономічних операцій під час воєнного стану в Україні. Економіка та суспільство. Вип. 40. 2022: веб-сайт. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1517/1459> (дата звернення: 27.03.2024).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Товари, які підлягають квотуванню/ліцензуванню відповідно до останньої редакції змін до Постанови КМУ №1424

№	Товар	Квота	Ліцензія
1	Жито Овес Гречка Просо Цукор Сіль, придатна для споживання людьми Добрива мінеральні або хімічні, фосфорні Добрива мінеральні або хімічні, калійні Добрива мінеральні або хімічні із вмістом двох чи трьох поживних елементів: азоту, фосфору та калію; інші добрива; товари цієї групи у таблетках чи аналогічних формах або в упаковках масою брутто не більш як 10 кг	0 (Фактично експорт заборонено)	Потрібна
2	Добрива мінеральні або хімічні, азотні	210 000 тонн	Потрібна
3	Пшениця і суміш пшениці та жита (меслин) М'ясо курей свійських Яйця кур свійських Велика рогата худоба, жива М'ясо великої рогатої худоби, морожене М'ясо та їстівні м'ясні субпродукти, солоні або в розсолі, сушені або копчені; їстівне борошно з м'яса або м'ясних субпродуктів: м'ясо великої рогатої худоби	Відсутня	Потрібна

ДОДАТОК Б

Загальна характеристика митних режимів під час імпорту відповідно до
Митного кодексу України

Митний режим	Суть	Митні платежі	Вид митної декларації
Імпорт	Іноземні товари після сплати всіх установлених законодавством митних платежів випускаються у вільний обіг на митній території України	Мито; акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції); податок на додану вартість (ПДВ) із ввезених на митну територію України товарів (продукції)	ІМ – 40
Реекспорт	Товари, що раніше ввезені на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивозяться за межі митної території України без сплати вивізного мита та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності	Застосування режиму реекспорту звільняє від сплати мита та заходів нетарифного регулювання. У разі реекспорту товари, які раніше імпортовані, обкладаються ПДВ за нульовою ставкою. При цьому сума ввізного мита підлягає поверненню	ЕК – 11
Тимчасове ввезення	Іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозяться для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання	Застосування режиму тимчасового ввезення повністю або частково звільняє від сплати мита та заходів нетарифного регулювання	ІМ – 31
Переробка товарів на митній території України	Іноземні товари у встановленому законодавством порядку піддаються переробці без застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, за умови подальшого реекспорту продуктів переробки. У процесі переробки іноземних товарів не допускається використання українських товарів (крім палива та енергії), на які законом встановлено вивізне мито	Встановлення для товарів митного режиму переробки на митній території здійснюється з умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами	ІМ – 51, 52